

ТЕМА 8

ЦІЛІ Й РЕЗУЛЬТАТИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ ТА ЇХ ВИМІРЮВАННЯ

*Без національного рахівництва ... були б неможливі
економетричні моделі, була б ... неможлива й
макроекономічна політика сучасної держави.
(А. Анікін)*

1. Предмет та проблеми макроекономіки.
2. ВВП та його складові. Інші показники обсягу національного виробництва.
3. Рівень цін та макроекономічні показники.
4. Суспільний добробут та тіньова економіка.

Основна література

1. Башнянин Г.І., Лазур П.Ю., Медведєв В.С. Політична економія. – К., 2000. – (Тема 16, 17 – с. 366-421).
2. Воробйов Є.М. та ін. Економічна теорія: Посібник вищої школи / Під заг. ред. Є.М.Воробйова. – Харків; Київ, 2001. – (Глава 23, 24 – с. 463-507).
3. Економічна теорія: Підручник / За ред. В.М.Тарасевича. – К., 2006. – (Глава 12, 14 – с. 260-272, 286-297).
4. Економічна теорія: Політекономія: Підручник / За ред. В.Д.Базилевича. – К., 2003. – (Глава 15 – с. 348-353).
5. Єщенко П.С., Палкін Ю.І. Сучасна економіка: Навч. посібник. – К., 2005. – (Розділ 12 – с. 167-175).
6. Палехова В.А. Макроекономіка. – Миколаїв, 2005. – (Тема 1 – с. 13-50).
7. Палехова В.А. Політична економія. – Миколаїв, 2001. – (Розділ IV, тема 12 – с. 98-103).
8. Панчишин С. Макроекономіка. – К., 2001 – (Тема 1 (п.1.2-1.4), 2, 3 – с. 18-97).

Додаткова література

1. Базелер У., Сабов З., Хайнрих Й., Кох В. Основы экономической теории: принципы, проблемы, политика. Германский опыт и российский путь. – СПб., 2000. – (Глава 9, 10 – с. 229-275).

2. Камаев В.Д. и колл. авт. Экономическая теория: Учебник. – М., 1998. – (Раздел III – с. 256-275).
3. Курс экономической теории / Под ред. М.Н.Чепурина, Е.А.Киселевой. – Киров, 2002. – (Глава 16 – с. 342-357).
4. Семьюелсон П.А., Нордгауз В.Д. Макроекономіка. – К., 1995. – (Розділ 5, 6 – с. 109-155).
5. Теоретическая экономика. Политэкономия: Учебник для вузов / Под ред. Г.П.Журавлевой и Н.Н.Мильчаковой. – М., 1997. – (Глава 10, 11 – с. 150-185).
6. Экономика: Учебник / Под ред. А.И.Архипова, А.Н.Нестеренко, А.К.Большакова. – М., 1999. – (Глава 8 – с. 196-214, глава 9 – с. 215-237).
7. Экономическая теория (политэкономия): Учебник / Под общей ред. акад. В.И. Видяпина, акад. Г.П. Журавлевой. – М., 1999. – (Глава 22, 23, 24 – с. 304-337).

Основні категорії

СНР (система національних рахунків), ВВП, ВВП, чистий національний продукт, національний дохід, особистий дохід, дохід кінцевого використання, інвестиції, амортизація, державні витрати, трансферні платежі, непрямі податки, дефлятор, номінальний і реальний ВВП.

Контрольні завдання

1. Які три основні проблеми макроекономіки? У чому їх сутність?
2. Національне багатство, за новою методикою Світового банку, розраховується за трьома показниками: людським, фізичним, природним капіталом. Чому в такому разі: 1) *Ки-тай, Індія та інші країни з великою кількістю населення не є найбагатшими;* 2) *Російська Федерація, Південна Африка, які володіють найбагатшими природними капіталами на землі, відстають від розвинених країн за рівнем еконо-мічного розвитку;* 3) *розвинені країни надають перевагу людському капіталу порівняно з природним?* Можливо, вони хочуть законсервувати вичерпні природні ресурси у своїх країнах і використати природні багатства слаборозвинених країн?
3. Чому існують два способи вимірювання ВВП?
4. Теорія стверджує, що все одно, яким способом підраховувати ВВП: за доходами чи за витратами. Але чомусь кожного разу, коли намагаються в реальній ситуації це зробити, як

правило, отримують різні, не співпадаючі значення ВВП. Чому?

5. Чи зараховуються в обсяг ВВП: а) щомісячні грошові перекази, які студент отримує з дому; б) пенсія колишнього маляра; в) заробітна платня прислуги; г) гроші, отримані від продажу автомобіля минулих років; д) купівля акцій автомобільної компанії; е) орендна плата за приміщення?
6. Чистий національний продукт складає 350; особисті споживчі витрати – 220; державні витрати – 90; імпорт – 40. Валові приватні інвестиції – 50; чисті приватні інвестиції – 35. Знайдіть ВВП та обсяг експорту.
7. Громадянин України тимчасово працює у Франції. В який ВВП та ВВП будуть зараховані його доходи?
8. Якщо обсяг реального ВВП впаде на 5%, а кількість населення за той самий час впаде на 3%, то як зміниться реальний ВВП на одну особу? Чому реальний ВВП на одну особу є кращим показником, ніж абсолютний розмір реального ВВП?
9. Охарактеризуйте кожен з методів підрахунку ВВП – метод витрат, метод доходів та метод доданої вартості.
10. Що, на Вашу думку, буде спадати швидше в період рецесії – реальний ВВП чи потенційний ВВП? Чи може потенційний ВВП зростати, коли реальний ВВП спадає?
11. За наведеними даними розрахуйте вартість проміжних матеріалів та доданої вартості за сорочку, грн.

Стадія виробництва	Виручка від продажу	Вартість проміжних товарів	Додана вартість
Льон	5		
Полотно	8		
Готова сорочка	11		
Сорочка, доставлена у роздрібну торгівлю	14		
Разом	38		

12. Поясніть, як ці два фактори будуть впливати на реальний ВВП на одну особу та реальний ВВП на одну робочу годину:
 - а) люди працюють довший робочий тиждень;
 - б) більша кількість дорослих отримала роботу?
13. У таблиці надана інформація про українську економіку. Розрахуйте, як змінився реальний ВВП між 1999 та 2004 роком? На одну особу?

Показник	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Фактичний ВВП, млн. грн.	130442	170070	204190	220932	267344	344822
Індекс споживчих цін, %	119,2	125,8	106,1	99,4	108,2	112,3
Кількість населення, млн.	50,1	49,4	48,9	48,5	48,0	47,6

14. Студент 1-го курсу витрачає свій дохід на три товари: цукерки, журнали та оренду художніх фільмів на CD-дисках. Зараз він отримує 150 гривень щомісяця, які він витрачає на оренду 4 фільмів за ціною 10 грн. кожний, купує десять цукерок за ціною 5 грн. за одну, купує 4 журнали по 15 гривень. Порахуйте індекс цін споживчого кошика студента, якщо поточний індекс цін дорівнює 100, у таких випадках:
- а) ціна на фільми зросла до 15 гривень;
 - б) ціна на фільми зросла до 15 гривень, ціна на цукерки впала до 1 гривні;
 - в) ціна на фільми зросла до 15 гривень, ціна на цукерки впала до 1 гривні, ціна на журнали зросла до 20 гривень?
15. Заповніть таблицю:

Рік	Номінальний ВВП	Реальний ВВП	Дефлятор ВВП
1	3960	3600	
2		3800	115
3	4800		120

16. Яка різниця між номінальним ВВП, реальним ВВП та потенційним ВВП?
17. Що держава має від тіньової економіки і що через неї втрачає? (**Висловіть свою думку письмово.**)

Тестові завдання

1. Хто є першим розробником системи національних рахунків (СНР):
- а) С.Кузнець;
 - б) М.Туган-Барановський;
 - в) П.Самуельсон;
 - г) А.Маршалл?

2. Яка з міжнародних організацій перша в післявоєнні роки працює над формуванням і розвитком СНР:

- а) НАТО;
- б) ООН;
- в) МВФ;
- г) ЮНЕСКО?

3. В Україні використовується система національних рахунків за ... рік, основним показником результативності національного виробництва виступає:

- а) 1992, ВВП;
- б) 1991, ВВП;
- в) 1968, ВВП;
- г) 1993, ВВП?

4. Як називаються юридичні особи або домогосподарства, які мешкають або розташовані на території даної країни більше року і саме з нею пов'язують свої економічні інтереси:

- а) резиденти;
- б) мігранти;
- в) бізнесмени;
- г) дипломати?

5. Що лежить в основі підрахунку ВВП за двома методами:

- а) співвідношення попиту і пропозиції на ринку;
- б) рівень цін та безробіття;
- в) механізм функціонування національної економіки, де потоки доходів одночасно виступають як витрати;
- г) механізм функціонування національної економіки, де існують тільки два суб'єкти – фірма і споживач?

6. Доходна частина ВВП являє собою доходи:

- а) сільськогосподарських робітників;
- б) від спекуляцій на фінансових ринках;
- в) власників економічних ресурсів;
- г) робітників, що працюють за кордоном?

7. ВВП відрізняється від ВВП на суму:

- а) факторних доходів;
- б) амортизації;
- в) непрямих податків;
- г) чистого експорту?

8. Чистий національний продукт за обсягом відповідає обсягам ВВП за виключенням:

- а) чистих інвестицій;
- б) амортизації;

- в) державних витрат;
 - г) непрямих податків?
9. При фіксованій ціні імпорту та при збільшенні ціни експорту чистий експорт:
- а) зростає;
 - б) спадає;
 - в) залишається фіксованим;
 - г) дорівнює нулю?
10. До валового національного продукту не включаються:
- а) ціни проміжних товарів;
 - б) трансферні платежі;
 - в) виручка від продажу “секонд-хенд”;
 - г) всі відповіді вірні?
11. До показників економічної кон’юнктури належать:
- а) ВВП, ВНП;
 - б) рівень безробіття, ВНП;
 - в) ставка процента, інфляція;
 - г) ЧНД, ОД?
12. Валовий внутрішній продукт являє собою:
- а) витрати, які несе економічний суб’єкт при використанні грошових позик у розрахунках на одну позичену грошову одиницю;
 - б) дохід від грошового капіталу, що заощаджується домашнім господарством;
 - в) сумарну ринкову ціну всіх товарів та послуг кінцевого споживання, вироблених в країні за рік;
 - г) сукупні активи, що належать сектору домашніх господарств, державі, фінансовим та нефінансовим корпораціям?
13. Особистий дохід не включає:
- а) змішаний дохід;
 - б) дивіденди;
 - в) чистий відсоток;
 - г) прибутковий податок?
14. Для розширення виробничого потенціалу країни необхідно, щоб:
- а) чисті інвестиції перевищували величину амортизації;
 - б) ЧНП перевищував НД;
 - в) НД перевищував обсяг споживчих витрат населення;
 - г) ВНП перевищував НД на величину амортизації та непрямих податків?

15. До чистих інвестицій можна віднести:
- а) купівлю домашніми господарствами телевізора;
 - б) купівлю фірмою земельної ділянки;
 - в) заміну зношених приладів новими;
 - г) будівництво складу готової продукції?
16. При зростанні номінального ВВП та постійному дефляторі реальний ВВП:
- а) буде зменшуватись;
 - б) буде зростати;
 - в) залишатися незмінним;
 - г) не можна визначити?
17. Основним недоліком індексу цін є те, що він:
- а) не може оцінити динаміку вартості життя;
 - б) не може оцінити зміни темпів інфляції;
 - в) не враховує зміни в структурі споживання;
 - г) має тенденцію до завищення темпів зростання цін?
18. Передбачати інфляцію найбільш доцільно за допомогою:
- а) індексу споживчих цін;
 - б) дефлятора;
 - в) індексу цін промислових виробників;
 - г) передбачення структури споживчого кошика в наступному році?
19. Індекс Фішера демонструє:
- а) середнє арифметичне між індексом споживчих цін та дефлятором;
 - б) середнє геометричне між індексом споживчих цін та дефлятором;
 - в) середнє арифметичне між індексом Ласпейреса та індексом Пааше;
 - г) середнє геометричне між індексом Ласпейреса та індексом Пааше?
20. Що розуміють під виробництвом товарів і наданням послуг за плату, що офіційно не фіксується:
- а) суспільний добробут;
 - б) виручку від реалізації;
 - в) тіньову економіку;
 - г) ринкову економіку?